

Handlingsplan för hållbara och konkurrenskraftiga godstransporter

Inledning

Dalarna och Gävleborg formar en stark industriregion där långa avstånd både inom landet och till exportmarknader kan vara en konkurrensnackdel. Frågan om konkurrenskraftiga godstransporter är därför avgörande för regionens fortsatt tillväxt.

Regionens industri ligger långt framme i hållbar produktion; skogsindustrin levererar innovativa biobaserade lösningar och stål- och tillverkningsindustrin är världsledande i att minska utsläppen. För regionens industri är hållbarhet en växande konkurrensfördel. Därför är en utveckling av mer hållbara transporter också en fråga om ökad konkurrenskraft för regionens industri.

Teknikutvecklingen inom transportsektorn går fort och skapar möjligheter för en omställning till fossilfritt transportsystem. Hos regionens näringsliv finns det en stark vilja att snabba på omställningen och implementera nya lösningar. Det är tydligt att samverkan mellan olika aktörer är en av nycklarna för att vi ska lyckas. Därför har Mellansvenska Handelskammaren har tagit fram denna handlingsplan utifrån behov som

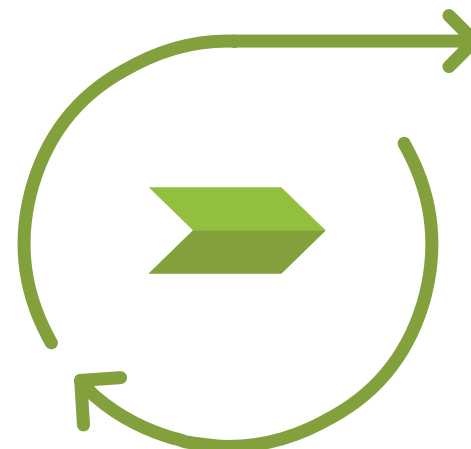
medlemsföretag inom regionens industri och transportsektor har identifierat.

Metod

Arbetet har genomförts i bred samverkan med flera aktörer och i projektets styrgrupp har följande organisationer deltagit: Setra, Stora Enso, Ovako, Gävle Hamn, Region Dalarna, Region Gävleborg, Dalarna Science Park, Sandbacka Science Park och Trafikverket Region Mitt. Processen med framtagandet av denna handlingsplan har i sig haft ett stort värde då projektet har skapat ett forum för dialog mellan olika aktörer och på det sättet bidragit till ökad kunskap och nya insikter.

För att ta fram handlingsplanen har konsultbolaget AFRY utfört en intervjustudie och workshop

med representanter ifrån regionens näringsliv med stark representation ifrån regionens största industri- och transportföretag. Utifrån intervjuerna har man sedan tagit fram ett förslag på handlingsplan. De punkterna lägger grunden för en fortsatt arbete för mer hållbara och konkurrenskraftiga godstransporter.

Sammanfattning

Handlingsplanen visar att det finns ett behov av att titta på åtgärder som kan effektivisera transporter, som till exempel överflyttning till järnväg eller sjöfart, och åtgärder för att ersätta de fossila drivmedlen med elektrifiering och biodrivmedel. För att omställningen till mer hållbara transporter ska ta fart behöver sådana åtgärder vara kostnadseffektiva. Företag som köper transporter behöver mer information om vilka möjligheter de har att ställa om till mer hållbara transporter och hur incitamenten kan se ut.

Det är tydligt att det inte finns en enskild lösning på transportsektorns omställning. Tvärtom, det är avgörande att vi tar vara på alla tillgängliga lösningar och inte ställer dem emot varandra. I breda drag pratar vi om åtgärder inom två parallella processer som behövs: ökad transporteffektivitet och omställning till fossilfria drivsystem. De olika åtgärderna som presenteras nedan har alla en viktig roll i att bidra till ett mer hållbart och konkurrenskraftigt transportsystem.

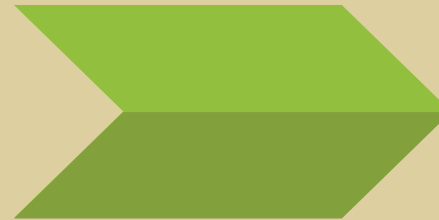
De åtgärder som presenteras nedan kommer att behöva tas vidare av en rad olika aktörer.

Mellansvenska Handelskammaren kommer att fortsätta lyfta dessa frågor i befintliga forum och ta initiativ till nya forum där det behövs.

Mellansvenska Handelskammaren kommer även ta upp en dialog med relevanta aktörer inom näringslivet och offentliga sektorn för att säkerställa att alla åtgärder tas vidare.

Åtgärder för ökad
transporteffektivitet

1

Utbyggnad av vägnätet för tyngre fordon.

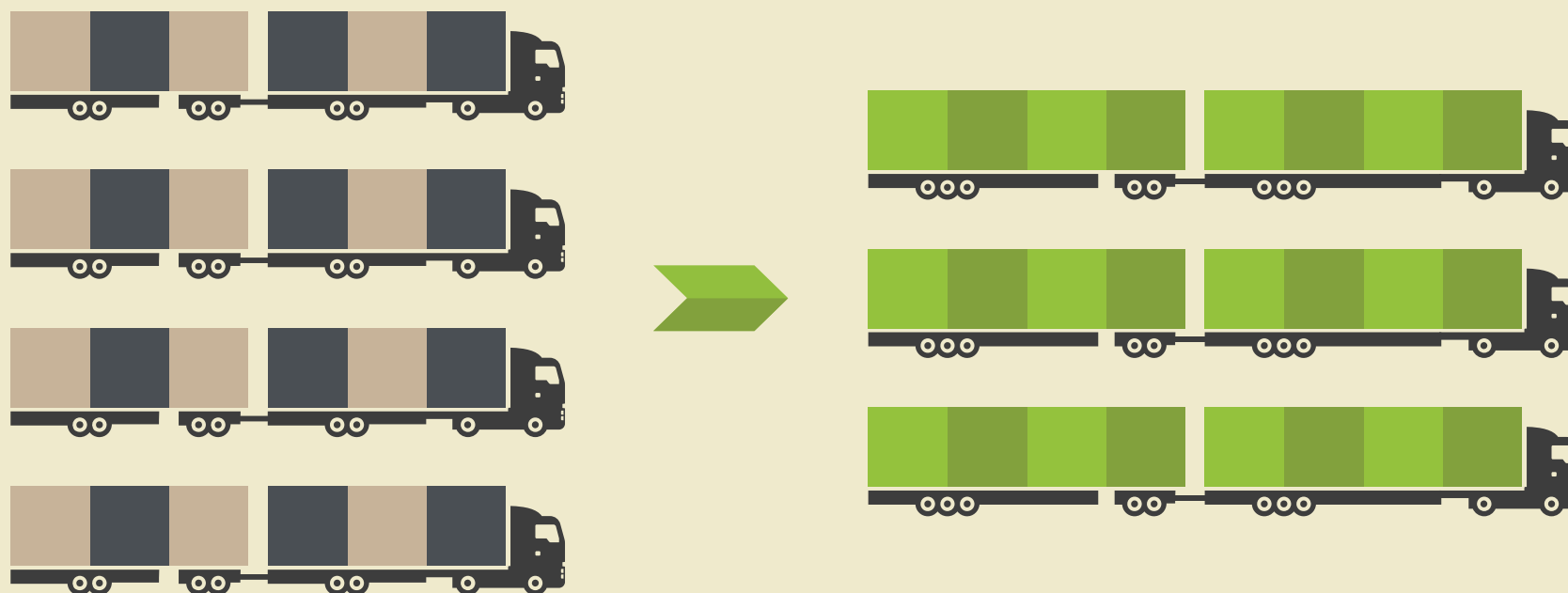
Det finns en väl fungerande samverkan mellan Trafikverket och näringslivet när det gäller prioritering av bärighetsåtgärder på väg. Fortsatt arbete för att påskynda sammanhängande

BK4-vägnät i regionen kommer att ske inom Trafikverkets bärighetsråd där Mellansvenska Handelskammaren har en viktig roll som samordnande aktör för näringslivets behov.

INLEDDA ÅTGÄRDER:

Regionala Bärighetsrådet, (Trafikverket och Mellansvenska Handelskammaren)

2

Längre lastbilar.

Enligt Trafikverket och intervjuade företag skulle ett införande av längre lastbilar medföra positiva effekter på trafiksäkerheten, miljön och transportekonomin. När det krävs färre lastbilar för att transportera samma godsmängder leder det till reduktioner av koldioxidutsläpp, luftförore-

ningar och annan miljöpåverkan. Regelverket i trafikförordningen gällande längre fordon är ännu inte ändrat vilket medför att det fortfarande är svårt att få dispens för, och tillämpa längre fordon. På liknade sätt som för BK4 (vägar med bärighetsklass 4) vill man se en succesiv upp-

gradering så att större bilar kan användas.

INLEDDA ÅTGÄRDER:

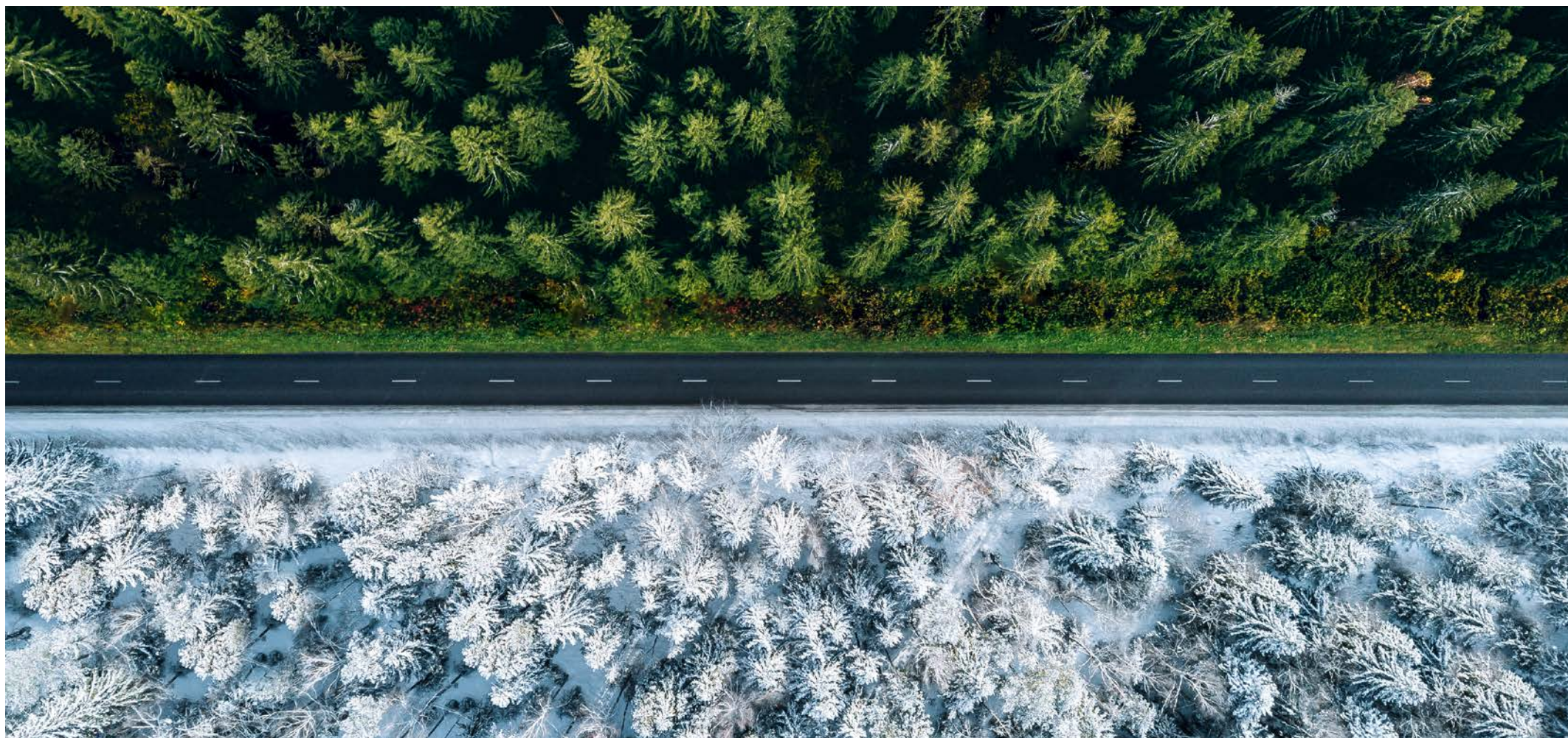
Utredning om längre lastbilar, (Trafikverket)

Effektivare transporter på icke-statliga vägar.

Kommunala och andra icke-statliga vägar har ofta en viktig roll som anslutningsvägar till industrier och hamnar. Det är viktigt att bygga en dialog mellan näringslivet, Trafikverket, kommuner och andra väghållare för att säkra

att kommunala vägar inte formar flaskhalsar i BK4 vägnätet eller för längre lastbilar. SKR, Sveriges Kommuner och Regioner, har tagit fram ett informationspaket till kommuner gällande BK4. I utredningen om längre lastbilar föreslår

Trafikverket att kommuner och regioner inleder samarbete med näringslivet för att identifiera vilka mellanliggande sträckor/anslutningsvägar till start- och målpunkter som bör prioriteras för att möjliggöra för längre fordon.

4

Längre tåg på strategiska stråk.

Med längre tåg kan man köra mer kostnads-effektiva godstransporter på järnväg. På så vis ökar man tågens konkurrenskraft. Detta möjliggör överflyttning av gods från väg till järnväg,

vilket ger positiva miljöeffekter. Trafikverket arbetar med åtgärder för att möjliggöra längre tåg på strategiska stråk.

INLEDDA ÅTGÄRDER:

Längre, tyngre och större tåg, (Trafikverket)

5

Ökad kunskap om multimodala transporter.

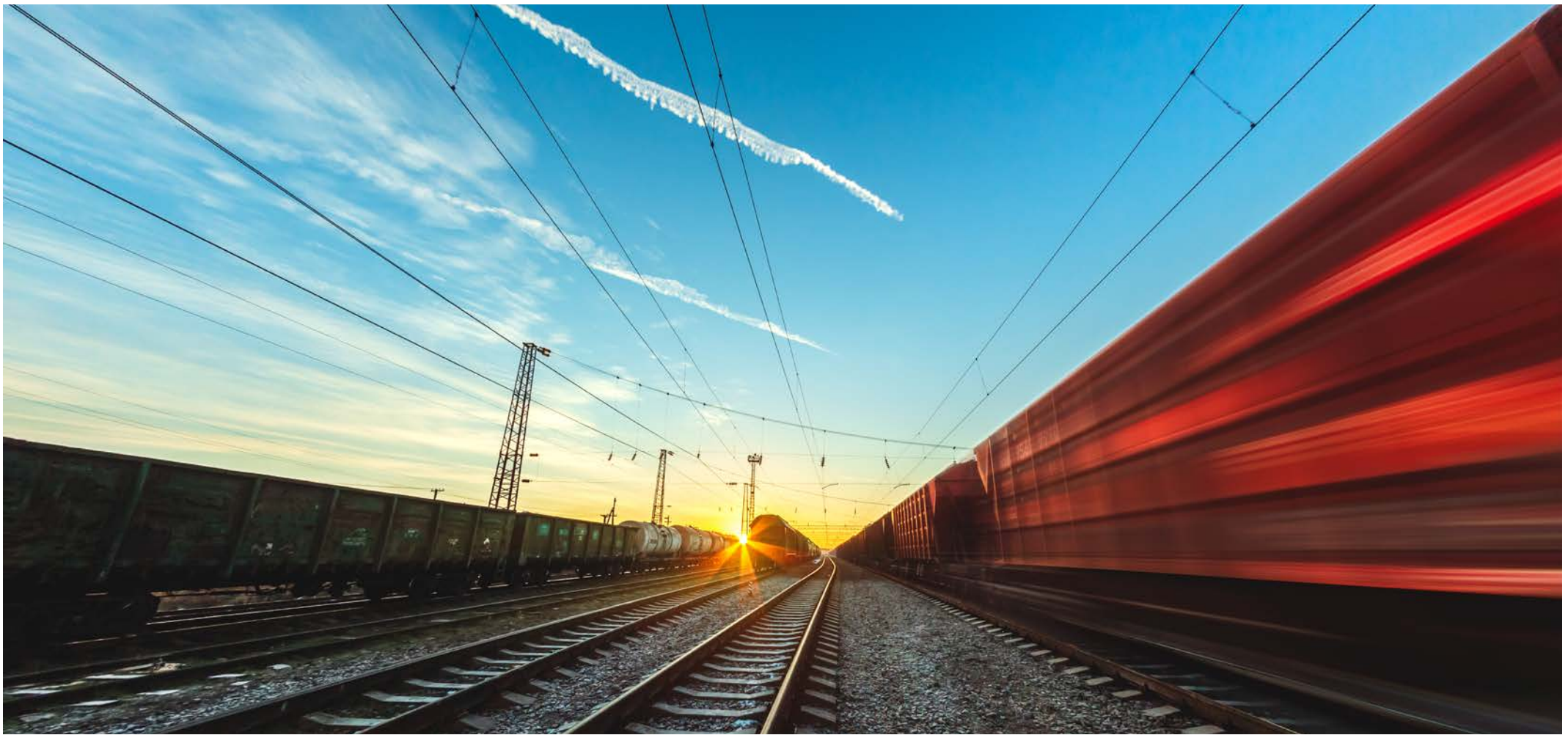
Flera godsägare upplever det som svårt och komplicerat att boka järnvägs- och sjötransporter. Därför behövs det nya forum för dialog mellan transportköpare och företag inom järnväg och sjöfart. Sådana forum kan skapa flera positiva

effekter som att öka kunskapen, klargöra behovet för nya fartyg- eller godståglinjer, eller öka möjligheten att söka om ekonomiska stöd som till exempel ekobonus eller miljökompensation. Gävle Hamn planerar att under 2022 bjuda in till

varuägardialog för att öka kunskapen om sjöfart.

INLEDDA ÅTGÄRDER:

Varuägardialog, (Gävle Hamn)

6

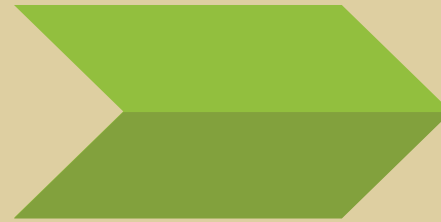
Nya affärsmodeller för multimodala transporter.

Överflyttning till järnväg och sjöfart kräver ofta större godsvolymer. Aktörer inom logistikbranschen har i vissa fall lyckats ta en samordnande roll för att hitta tillräckligt stora volymer och på

det sättet få till nya multimodala lösningar. Ett exempel är den rollen som Logs Logistics har i multimodala flöden till och från Borlänge, ett annat är Vänerexpressens roll i terminalen

i Insjön. Näringslivet föreslås arbeta vidare med att utveckla affärsmöjligheter med en samordnande funktion för järnvägs- och sjöfartslösningar.

Åtgärder för fossilfria drivsystem

Regional strategi för elektrifiering.

Det behövs en kartläggning av vilken infrastruktur som behövs för att elektrifiera tunga vägtransporter. Både hänsyn till effekttillgång och behovet ur logistiskt hänseende bör ges.

8

Samverkan mellan energi- och transportsektorer.

Elektrifiering av transportsektorn innebär att nya affärsmodeller behöver utvecklas och att aktörer inom energibranschen och transportbranschen behöver bygga en närmare dialog. Det behövs

forum för nära dialog mellan transportörer, varuägare och fordonstillverkare för att ta fram och specificera behoven kopplade till elektrifierade fordon.

INLEDDA ÅTGÄRDER: Arena Elkraft, Dalar-
nas Energi- och Klimatråd (Region Gävleborg,
Region Dalarna, Länsstyrelsen Dalarna)

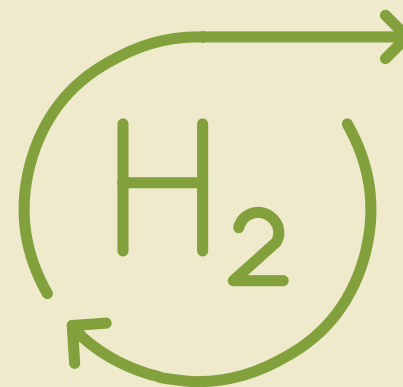
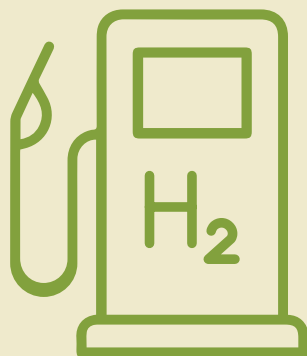
Samverkan för vätgassamhället.

Det krävs ökad samverkan för att ta vara på synergieffekter av vätgassatsningar i Mellansverige. Mellansverige är en stålintensiv region med lång erfarenhet av vätgas. När industrin nu ställer om och investerar i vätgaslösningar skapas också

möjlighet för synergieffekter inom transporter. Ovakos investering i Sveriges största vätgasanläggning i Hofors är ett bra exempel på detta. Det regionala initiativet Mid Sweden Hydrogen Valley har en viktig roll i den omställningen.

INLEDDA ÅTGÄRDER:

Mid Sweden Hydrogen Valley, (Region Gävleborg, Mellansvenska Handelskammaren m fl)

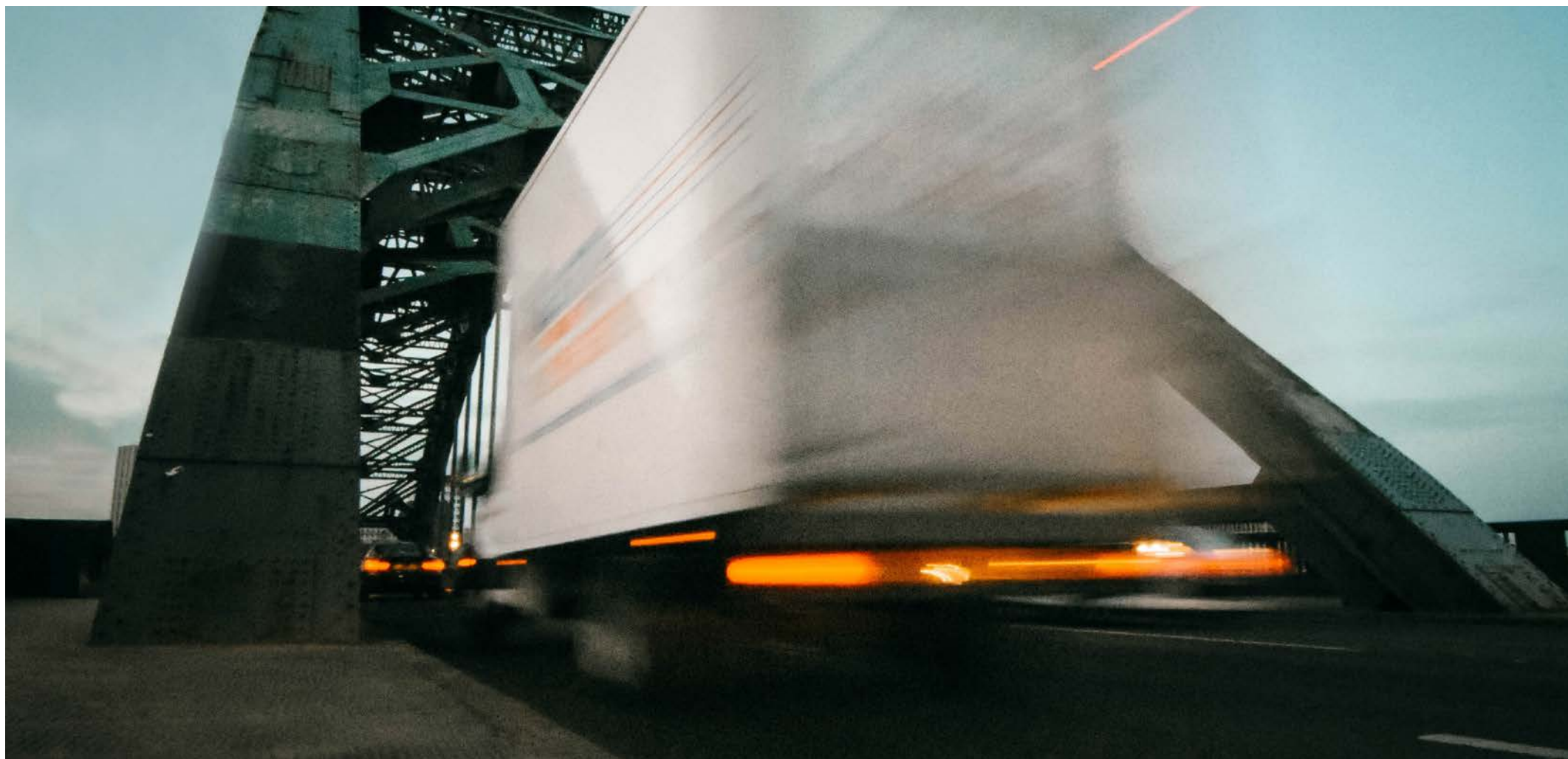

Pilotprojekt för elektrifiering av tunga fordon.

Pilotprojekt behövs för att öka kunskap och ta fram modeller/inriktning för elektrifiering. Många av företagen vill gärna vara med och bidra i utvecklingen för att kunna se vad som

kommer att vara aktuellt i framtiden. Det finns positiva erfarenheter från elvägsprojektet på E16 i Sandviken och nästa steg behöver bli ett större pilotprojekt som kan skalas upp till

fullskalig implementering. Ett sådant projekt behöver byggas upp i samverkan mellan offentliga sektorn, näringslivet och akademien.

Utveckling av värdekedjor för biodrivmedel

Efterfrågan på biodrivmedel ökar fort och det finns en oro över att tillgången på till exempel HVO och biogas ska räcka till. Samtidigt är

Sverige beroende av import av biodrivmedel. Det finns flera initiativ i regionen för att ta vara på biogen råvara för tillverkning av biodrivmedel.

Några exempel är Pyrocell som tillverkar biodrivmedel på Setras sågverk i Gävle, och Colabitoil i Norrsundet.

Tankstationer för hållbara drivmedel.

Det behövs ett nätverk av tankstationer för hållbara drivmedel som LBG, LNG, HVO mm. Tillgång på detaljplanerad mark och bygglovsprocesser är viktiga pusselbit för att få det till

stånd. Det behövs en fördjupad dialog mellan olika marknadsaktörer, länsstyrelsen och kommuner för att underlätta etableringen av nya tankstationer.

Övriga
åtgärder

Hållbara transporter som ett erbjudande mot kunder

Investeringar i ny teknik kan innebära ökade kostnader. För att få en bättre kostnadstäckning behöver företag hitta vägar att öka engagemanget från kunden. Företag som säljer sina

produkter med hållbarhet som en konkurrensfördel kan lyfta initiativen för hållbara transporter i kommunikation mot kunden. Ett exempel på detta är Setra, som har lyft fram fossilfria

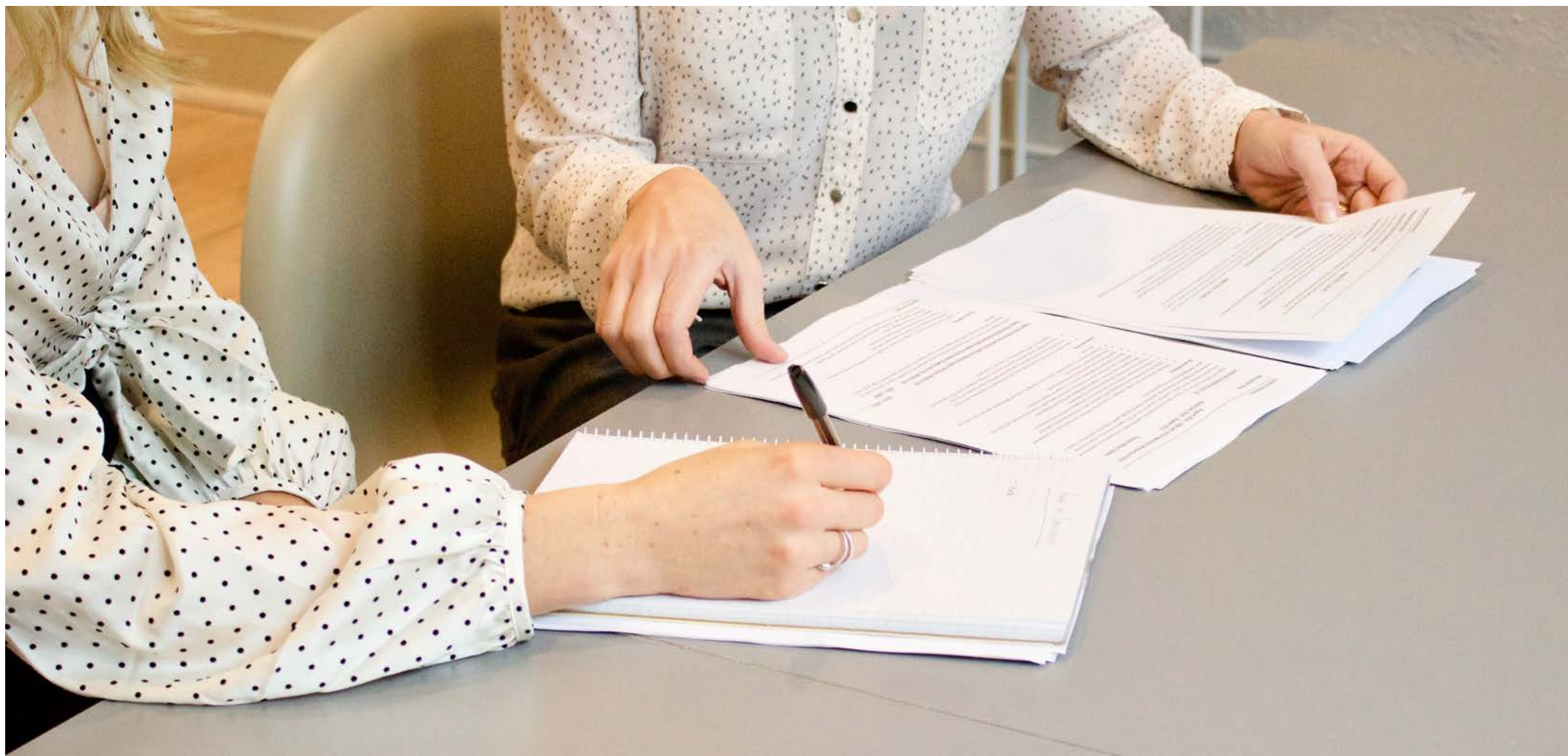
transporter till kundens byggprojekt som ett mervärde.

Offentliga upphandlingar som drivkraft för hållbara lösningar.

Offentliga upphandlingar kan användas i större utsträckning för att få till nya hållbara transportlösningar. Ett konkret exempel skulle vara kommunal varudistribution med eldrivna last-

bilar. Ett sådant initiativ kan bidra direkt till en positiv miljönytta, men kan även påskynda elektrifiering av flera transporter.

Kompetensförsörjning för hållbara transporter.

Det behövs insatser för att få till en bättre matchning inom arbetsmarknaden och ett viktigt område är att informera grundskoleelever om vilka möjligheter finns inom arbetsmarknaden.

Chaufförsbrist är en utmaning redan idag skapar utmaningar i logistikkedjan. Teknikutvecklingen innebär att kompetenskraven och behoven utvecklas kontinuerligt, till exempel med om-

ställning från förbränningsmotorer till eldrift. Ett sådant initiativ är Arbetsmarknadskunskap som redan finns i Dalarna.

Effektivare tillståndsprocesser och snabbare beslutsvägar.

Teknikutvecklingen har ett väldigt högt tempo och nya lösningar som möjliggör en grön omställning blir tillgängliga hela tiden. Men flera aktörer uppmärksammar att långsamma och

oförutsägbara tillståndsprocesser är en utmaning. Regeringen har påbörjat ett arbete att effektivisera tillståndsprövningar men mer kan göras även på regionalt plan. Det är viktigt med

dialog mellan myndigheter och företag för att få till snabbare beslutsvägar genom till exempel ökad kunskap om tillståndsprocesser.

Fortsatt arbete

De åtgärder som presenteras ovan kommer att behöva tas vidare av en rad olika aktörer. Mellansvenska Handelskammaren kommer att fortsätta lyfta dessa frågor i befintliga forum och ta initiativ till nya forum där det behövs. Mellansvenska Handelskammaren kommer även ta upp en dialog med relevanta aktörer inom näringslivet och offentliga sektorn för att säkerställa att alla åtgärder tas vidare.

Tillsammans för en hållbar tillväxt